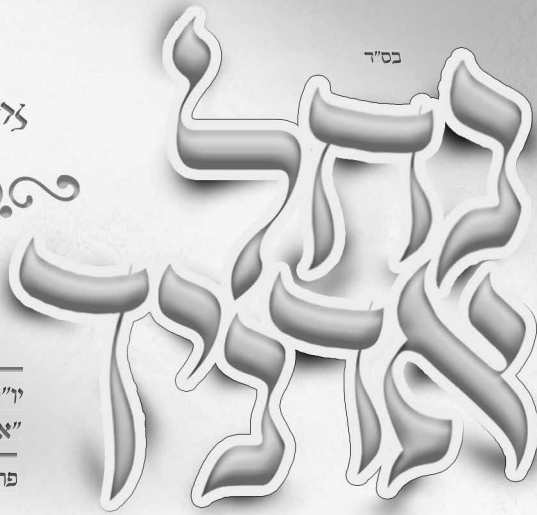

י"ל ע"י התאחדות האברכים
 "אדנים לתורה" דחסידי זוטשקא
 פר' בלק תשפ"ה + גליון שי"ג

נחל קדומים

מעין נובע במשנת כ"ק מרן רבו"ק זי"ע

פלאות התורה מאוצרותיו של
 הגה"ח ר' זרח רונטל שליט"א

חלוקי הנחל

"דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל" הגלויים על הגאולה העתידה דייקא ע"י בלעם הרשע

כתב הרמב"ם בהל' מלכים (פיק י"א ה"א) שבנביאים מצאנו נבואות רבות על מלך המשיח, ולא רק בנביאים אלא גם בתורה עצמה יש פרשה על מלך המשיח, והוא בפרשת בלק שמנבא שם על שני המשיחים, וא"כ יוצא מדברי הרמב"ם דבר פלא שמישה רבינו אינו מזכיר את מלך המשיח מבראשית עד לעיני כל ישראל, ודוקא בלעם הרשע מדבר ממלך המשיח ואמר "אראנו ולא עתה, אשורנו ולא קרוב, דרך כוכב מישראל וקם שבט מישראל, ומחץ פאתי מואב", והרי זה דבר נורא, שהרי דעת הרמב"ם שצריך להאמין בביאת מלך המשיח 'שכן אמר משה בתורתו', ויוצא שהכונה על דברים אלה שאמר משה את דברי בלעם. ואין יתכן שכל ענין גילוי מלך המשיח בתורתנו הקדושה היא רק ע"י דברי בלעם הטמא.

הגלוי שהגאולה היא כאהבה שאינה תלויה בדבר

וביאור הענין הוא בס"ד מתוך דברי הרמב"ם בספרו 'דעת תבונות', שהבנת בלעם ובלק היתה בתחילה שכל אהבת הקב"ה אלינו ומה שבחר בנו והוציאנו ממצרים בגאולה הראשונה וישלח לנו את מלך המשיח בגאולה האחרונה, כל זה הוא רק מחמת מעשינו הטובים. ולכן עיקר האהבה היא רק 'אהבה שתלויה בדבר' ובלעם ובלק שכל עיקר כונתם היתה רק להסיר את קשר האהבה בין כלל"י להש"ת, חשבו שכיון שעיקר האהבה התחילה מזמן האבות הק'. והיא תלויה בדברים הטובים שעשו האבות הק'. ולפי"ז על ידי שהם קירבו מ"ב מזבחות כמו האבות הק' יוחלש זכות האבות, וכן לבטל את היכולת להוציא את נשמת משיח שהיתה טמונה במואב. וכמו שכתב האגרא דכלה שהם השיגו שנשמת משיח נמצאת במואב, ולכן אמר בלק "עתה ילחנו הקהל את כל סביבותנו", שלא יוצאו בני ישראל את נשמת משיח מתוך מואב. שלא רצו שתהיה הגאולה השלימה, שהרי אז ישחט הקב"ה את מלאך המות ויהיה להם סוף.

מה עשה בלעם, הסתכל וצפה לכל הדורות עד דורו של משיח צדקנו, וטען שכיון שבכל הדורות אין ראויים לביאת המשיח, וא"כ מה תועלת יש בהוצאת נשמת משיח ממואב. ולכן קטרג וחישב לפעול ולעשות פגמים בכל הדורות. ואחרי שכל השתדלותו הנוראה והעצומה נתק הקשר בין בני" להש"ת לא עלתה בידו, ובסוף הבין את האמת שאהבת הש"ת לכלל ישראל היא בכלל אהבה שאינה תלויה בדבר וכנ"ל ולכן המסקנה היא שגם משיח צדקנו יבא אפילו בדור שכולו חייב.

ופירשו רבוה"ק שאין הכונה שצריך להיות דוקא שיהא הדור כולו חייב, אלא כונת חז"ל "או דור שכולו זכאי או דור שכולו חייב", היינו שאין שום נפק"מ במעשינו, שיהיה אין שיהיה, ובכל מצב תתגלה אהבתו אלינו ויגאלנו ברחמים, באהבה שאינה תלויה בשום דבר. כי ענין ביאת המשיח אינו תלוי ב'זכאי', אפילו אם תמצאם חייבים מראש ועד סוף. וכדקמפילגו רבי אליעזר ורבי יהושע בגמ' אם תהיה גאולה לפני תשובה או אחר תשובה, ובמסקנה כתב הרמב"ם שאין הדבר בבחירתנו, "מובטחין ישראל שישונו בתשובה בסוף גלותו, ומיד נגאלין". מה הכונה שאנו מובטחים שנשוב בתשובה, והרי הדבר תלוי בבחירה, אלא שבאמת אין הדבר תלוי בבחירה, כי בין כך ובין כך ישובו בתשובה ונגאלים.

המשך בעמוד ב' <<<

שאין שום רע. ובכתי"ק של הגה"ק ר' אהרן ראטה זצוק"ל בעהמח"ס שומר אמונים איתא ח"ל פירוש שאין לך רשע בעולם מישראל שלא נשאר בו 'עוד מעט', שבוה המעט אין הוא רשע, וזה "עוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו", והיינו כשתתבונן על זה המעט הטוב שלו, ואיננו, פירוש תראה ותבין שאין הוא רשע כלל.

ובאמת ישראל קדושים הם בכל מעמד ומצב. ואפילו כאשר אין נראה קדושתם לעין כל, הנה פנימיותם טהור וקדוש. שהרי נשמותיהם חקוקות מתחת כסא כבודו ית', והן חלק אלוה-ממעל. ולכן "לא הבית און ביעקב", כי אם נתלכלכו ח"ו בחטא אין זה מפנימיות נפשם, אלא מחמת חוסר הדרכה נכונה וכדו'. שהרי "ד' אלקיו עמו ותרועת מלך כו'", שבפנימיות נפשם יש אלוקות ממש. ולא יתכן שהרע שעשו ח"ו יה' מרצונם הפנימי. וממילא אין זה אלא לכלוך חיצוני שנדבק בהם מחמת שאור שבעיסה או שיעבוד מלכיות וכדו'.

ואמר הכתוב "א-ל מוציאם ממצרים", פירוש, נקודת אלוקות זו שיש להם בפנימיות נפשם, מוציא אותם תמיד מן המצרים הרוחניים של הסט"א הסובבים אותם כאשר נכשלו ח"ו, שבכח אותה נקודה טהורה וקדושה שאין שולט בה שום פגם, יכולים הם תמיד להתגבר ולהתחזק ולצאת מגלות נפשם, ולאור באור החיים.

וכפי המבואר, מעלת נפשם של ישראל הוא נשגב ונורא עד מאוד, אכן אין זה גלוי וידוע בזמן הזה. כי עתה יש מעט מאוד מבינים בטוב נשמות ישראל, ואלו מבינים שאין להם השגה בגדלות נפשות ישראל, כשם שאין להם השגה בגדלות הבורא ב"ה. ולעתיד לבא יתגלה לעין כל גדלות נפשותם של ישראל, וכמו שאנו אומרים בזמירות ליל ש"ק "צדקתם תצהיר כאור שבעת הימים".

(נחל יצחק - בלק)

ומסופר על הרה"ק ר' יצחק מנעשכין זי"ע (בנו של הרה"ק ר' מרדכי מנעשכין זי"ע) שפעם באו לפניו ודיברו על אחד מאנ"ש שבענין פלוני אינו מתנהג כהוגן, אמר להמספרים אני דבקותי בעצמי במדתו של הקדוש ברוך הוא "לא הבית און ביעקב" ואינו רואה שום ענין רע על אחד מישראל, והנני מסתכל רק על הטוב שבבני ישראל, אילו הסתכלתי על חלק הרע לא הנחתי לבוא אצלי שום אדם. ובדרך צחות ביארו שזה הטעם שבעלזא כשהיו רוצים לסיים בדבר טוב היו אומרים "דער נעשכיער איז געווען אַ גוטע איד" שהוא ראה רק טוב אצל יהודי. יהי רצון שנזכה לראות בטוב הטמון בפנימיות כל אחד ואחד מישראל אמן כן יהי רצון.

"לא הבית און ביעקב"

עיקר ויסוד גדול שרבותינו הק' רועי החסידות הנחילו לדורות הבאים, הוא שעל כל אחד ואחד מבני ישראל לידע ולהאמין שכל יהודי באיזה מצב שהוא, שורש נשמתו חלק אלוה-ה ממעל ממש, ולא ידח ממנו נדח, ודבר זה למדים בפרשתנו בפסוק "לא הבית און ביעקב ולא ראה עמל בישראל", ומקשים בספרים הק' הרי בגמ' (ב"ק ג' ע"א) כל האומר הקב"ה ותן יותרו חייו, ואין פירוש רש"י לא הבית בעבירות שבידם.

ופירשו (נ"י בדגמ"א ובשומ"א ישראל), "דבנשמת ישראל יש נקודה פנימית שנקראת בשם יעקב אלא האמת הוא כן, כאשר איש ישראל גונח וצועק מקירות לבו אל הש"י שירחם עליו להוציאו מרשת היצר הרע, וכו' אזי הקב"ה שהוא צופה ומביט בחדרי הלב ובוהן כליות ולב, כאשר הוא מביט בפנימיות לב איש הישראלי אזי מיד נחשב לו כאילו עשה תשובה בפועל, כי הכל חפצים ליראה, היינו כי פנימיות לבם ונפשם חושק לעלות אל מקור מחצבתה, וכו' וזה הוא רק בישראל שפנימיות לבבו וחלק יעקב אשר בקרבו הוא נקי מכל סיג ופגם, וזה הפעל יעקב אבינו בתפלתו באמרו (בראשית מ"ט ו') "בסודם אל תבוא נפשי ובקהלם אל תחד כבודי" וכו' הפירוש הוא שביקש יעקב אבינו, שבשעת החטא לא יגע החטא בעצמיות ופנימיות לבבם, היינו בחלק יעקב אשר בקרבו לבבם, כי יעקב אבינו הוא בריח התיכון היוצא מקצה אל הקצה בתוך כלליות ישראל (זה"ק ח"ב מ"ד ע"א), והקב"ה הקשיב לתפלתו וכמאמר חז"ל (סנהדרין מ"ד ע"א) אף ע"פ שחטא ישראל הוא, היינו שחלק יעקב אשר בקרבו לא חטא, ועל ידי זה כל אחד מישראל בכל מדרגה שהוא עומד יהי' אין שיהי' יוכל לזכות לתשובה, וזה הוא לא הבית און ביעקב, כי בחלק יעקב באמת אין שום שמץ ופגם מחטא חלילה, ע"כ יצונו אש קודש מכת"ק הישמוח ישראל זיע"א.

בישמוח ישראל בכמה מקומות בספרו הק' מביא בשם הרה"ק הרבי ר' ברוך זצלה"ה וכן מובא מהרה"ק מלעכוויטש וזה לשון קדשו עה"כ "ועוד מעט ואין רשע וגו' (תהילים ל"ז י'), "היינו אף אם נפש כי תחטא, עם כל זאת יש עוד מקום מעט בהאדם שאין נוגע שם שום רשע, והיא הנקודה הפנימית כעומק הלב שהוא נקי ומנוקה מכל שמץ ודופק, ודוד המלך ע"ה היה מבקש רבש"ע התבוננת על מקומו פירוש על מקום זה ואיננו, ותראה שאין שם שום רשע וחטא ועוין", ע"כ לשון קדשו.

ובישמוח ישראל (סוכות) מוסיף דזה כוונת דוד המע"ה (שם ק"ד ל"ז) שאמר דוד המלך ע"ה תהלים קד לד "אשירה לד' בחיי אזמרה לאלקי בעודי, הנני מחזק ומאמץ את לבבי להודות ולזמור לה', בכח זה העוד". ע"כ לשונו הק' המעיין בלשונו יראה שלמד דברי הרר"ב בלשון תפלה היינו שאנו מתפללים להש"ת והתבוננת על מקומו וכו' שהקב"ה יראה ללבב ויתבונן

"שכר מצוה בהאי עלמא ליכא"

ד' צבאות, "גדר מזה וגדר מזה" היינו שיש משני צדי שם הוי' גדר וציון לשמירה שלא יתאחו בו החיצונים, וע"ש שהארץ עוד בזה.

והנה בספה"ק בני יששכר (מאמרי ראש חדש מאמר א' אות ד') הביא בשם המגיד **ממעזיטש זי"ע** דינש ב' הנהגות בעולם, א' הנהגה המסודרת משבעת ימי בראשית לכל ימות עולם לפי סידור כוכבי השמים בטבעם הניתן להם בכח הוי' ב"ה, ב' הנהגה שניתנה לישראל לחדש עיתים חדשים על ידי התורה שע"י הנהגת התורה יכולים לשנות הצירופים מדין לרחמים, ועפ"ז אמר המגיד מקאניץ זי"ע שזהו מה ששואלין לאדם ביום הדין "קבעת עתים לתורה", פירוש האם פעל ע"י תורתו לשנות העתים המסודרים בטבע, ולקבוע עתם אחרים לטובה.

והנה "לבנה" בגימט' שם הוי' במלבושיו כביכול דיינו שם הוי' עם האותיות שלפניו ושל אחוריו והוא רמז להנהגה הנסמכת שבעולם ע"ד שכתוב (ישעיהו מ"ה ט"ו) "אכן אתה א-ל מסתתר", ואלו הג' שמות בגימט' אני הוי' בסוד הכתוב (שם מ"ד ו') "אני ראשון ואני אחרון" להורות שאפילו כשהוא הנהגה מוסתרת בטבע עכ"ז הכל בהשגחה מאת השי"ת, ונמסר לישראל הכח לקבוע מולד הלבנה כי בכח התורה יכולים ישראל לקבוע עתים חדשים לטובת ישראל, עש"ב.

ולפ"ז י"ל דאע"פ שביקש בלעם לבטל ההשפעה מישראל ע"י הטענה "במשעל" דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, מ"מ ע"י ש"טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל" שישאר יושבים ועוסקים בתורה עי"ז הם קובעים עתים חדשים למעלה מן המזלות הקבועים בששת ימי בראשית, וע"י שעוסקים בתורה בשלש עשרה מידות שהתורה נדרשת בהם הם מעוררים כח י"ג מכליל דרחמי וממילא משתנה העת מדין לרחמים, והנה זמנים אלו שנתחדשו בכח התורה הם למעלה מן המזל ועי"ז לא חל הטענה דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא כי התורה קדמה לעולם וכן העתים שנתחדשו בכח התורה.

ובאור"ח הקדוש (פ' בחוקות) כתב בביאור הפס' (ויקרא כ"ז ג') "אם בחוקותי תלכו" [אופן כ"ן] שמה שהעלה הקב"ה את אברהם אבינו למעלה מן המזלות היינו לפי שע"י עסק התורה נבראים שמים חדשים וארץ חדשה, כמבואר **בוזה"ק** (הקדמות ד') עה"פ (ישעיהו י"א ט"ו) ואשים דברי בפ"ך וגו' לנטוע שמים וליסוד ארץ" וכמ"ש (שם ס"ו כ"ב) "כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה וגו'" עש"ב, וא"כ לגבי לומדי התורה אין הכלל של שכר מצוה בהאי עלמא ליכא כי הם בוראים שמים חדשים וארץ חדשה ואין זה נחשב האי עלמא, ושפיר הם זוכים לשכר מצוה גם בעולם הזה כיון שהוא בבחי' "עולמך תראה בחיך" (ברכות י"ז).

זהו שרמז הארז"ל שע"י שלומדים פשוטות התורה ומעוררים על ידם בחי' י"ג מדות הרחמים עי"ז מבטלים את ההסתרה שמכסה את ההנהגה של שם הוי', ונעשה עי"ז עתים חדשים לטובת ישראל ושמם וארץ חדשים שבהם אין כל שליטה למדת הדין ושם יכולים ישראל לקבל על השפעת והכרח בלי שום מונע, וזהו שארז"ל שברכת "מה טובו אוהליך יעקב" שהיא ברכת בני נכסיות ובתי מדרשות לא יופסקו מישראל לעולם, כי בזה לא חל הכלל שטען בלעם שכר מצוה בהאי עלמא ליכא ובכח זה יכולים ישראל לקבל כל הברכות גם בהאי עלמא.

זה יתכן מה שמצינו שצדיקים היו פותחים חומש וכו' ומוציאים רמז להמשיך ישועה לישראל, וכמו ששמעתי מיהודי יקר שכשנולדה אחותו היתה בסכנה גדולה ולפי דעת הרופאים לא הי' שייך שתחי', וכ"ק **אאזמור"ר זי"ע** פתח החומש וקרא בו "אם בת היא וחיי" ואמר שיקראו את שמה חי' ותחי' חיים ארוכים ואכן באורח פלא נצלה לחיים ארוכים, כי ע"י התורה נפתח שער חדש לעורר י"ג מידות הרחמים ולבטל ההסתרה ומשם יכולים להמשיך ברכת ד' גם בהאי עלמא.

מה טובו אוהליך יעקב משכנותך ישראל וגו', ארז"ל (סנהדרין ק"ה) "אמר רבי יוחנן מברכתו של אותו רשע אתה למד מה הי' בליבו ביקש לומר שלא יהו להם בתי נכסיות ובתי מדרשות וכו'", אמר רבי אבא בר כהנא כולם חזרו לקללה חוץ מבתי נכסיות ומבתי מדרשות, [פרש"י "כל הברכות של בלעם חזרו לקללה כמו שהי' כוונתו מתחילה חוץ מבתי נכסיות ובתי מדרשות" שלא יפסקו מישראל לעולם], שנאמר "ויהפוך ד' אלוהיך לך את הקללה לברכה כי אהבך ד' אלוהיך" קללה ולא קללות, ע"כ.

ונראה לומר בס"ד בביאור הדברים דהנה הרה"ק **מהרצ"ה מזיטשוב זי"ע** כתב בספה"ק עטרת צבי, שמעתי דבר נחמד מפי ידידי **החסיד המקובל האמיתי כבוד מוה"ר ארי' ליבוש האבד"ק לאנציט זי"ע** עה"פ "ויעמוד מלאך ד' במשעול הכרמים גדר מזה וגדר מזה", כי "במשעל" ר"ת ש"כר מצוה ב'האי ע'למא ליכא כי הי' רוצה לגזול מישראל זה השביל מחמת טעם דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, והארץ בזה ע"ש.

והנה כ"ק אאזמור"ר זי"ע בספה"ק **נחל יצחק** (פ' בחוקות) דיבר בקדשו עה"פ (ויקרא כ"ז ג' ד') "אם בחוקותי תלכו וגו' ונתתי גשמיכם וגו'", שלגבי מי ששקוע לבו ומחשבתו בתורה אז מה שאוכל ושותה גם הוא למצוה יחשב כי נצרך לזה כדי להברות גופו כדי שיוכל לעסוק בתורה, וזהו שארז"ל (אבות ד' ב') "שכר מצוה מצוה" שהשכר שמקבלים ישראל "ונתתי גשמיכם וגו'" הוא עצמו מצוה נוספת כי כל אכילתו ושתייתו קודש לד', וממילא אין נגער בזה משכרו לעולם הבא אדרבא נתוסף לו עוד שכר לעולם הבא על מה שמקבל שכר גשמי והוא מעלהו לעבודת השי"ת.

והוי מהרגל בפומי דכ"ק **אאזמור"ר זי"ע** דברי הרמב"ם (הלכות תשובה ט' א') ד"אם בחקתי תלכו וגו' ונתתי גשמיכם" אינן שכר מצוה, אלא שאם נלמד תורה ונקיימה בשמחה ובטובת נפש ונהגה בחכמתה תמיד, יסיר השי"ת מאתנו את כל הדברים המונעים אותנו מלעשותה וישפיע לנו כל הטובות המחזקים את ידינו לעשות התורה ע"ש.

ולפ"ז מה שבקש בלעם למנוע הטובה והברכה מישראל עקב הטענה דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא הנה ע"י ברכת "מה טובו אוהליך יעקב וגו'" נתבטלה כל טענתו, כי אם ישראל עוסקים בתורה ממילא נצרך ליתן להם כל טובה וברכה ולמנוע מהם כל קללה ועגמת נפש כדי שלא יופרעו מלימוד ועסק התורה.

ונראה להוסיף בזה דהנה בספה"ק **מאור ושמש** כתב (בפרשת) עה"פ "ויעמוד מלאך ד' במשעול הכרמים וגו'" דהנה התורה נצחית היא ומה בא זה הפסוק ללמדינו, ונראה הענין בשום לב על מה שנקראו הימים שבין י"ז בתמוז לתשעה באב "בין המצרים", וביאור הענין שבעיתים הללו בין י"ז בתמוז לת"ב גברו הדינים והמקטרגים עד מאוד עד שנחרב בית המקדש, ובאותה שעה הי' הסתלקות בחי' שם הוי' למעלה. והנה כתב הארז"ל שבימים אלו יש לכון בתפילת שמו"ע בג' ברכות ראשונות של שמונה עשרה, בחתימה ראשונה יש לכון האותיות שקודם שם הוי' דהיינו שם טה"ד ובחתימה שני' יש לכון האותיות שלאחר שם הוי' שהוא שם כו"ו. וביאר המאור ושמש את הענין דמכיון שהוא זמן שהתעוררו דינים העצה היעוצה לעסוק בימים אלו בפשוטות התורה ולא בנסתרות וגו' יראה לאחוז במדות טובות דהיינו בג' מדות, וזהו שרמז הארז"ל כי שם טה"ד בגימ' כ"ב והוא רומז לכ"ב אותיות התורה כלומר שיש ללמוד בהתמדה רבה בתוה"ק בימים אלו, ושם כו"ו בגימט' הוי' אחד דהיינו לייחד השמות ולהתדבק בג' מידות שהוא בגימט' אחד שעל ידם מעוררים מידות הרחמים על ישראל, וזהו רמז "בין המצרים", שבימים אלו יש לכון על השמות שלפני ואחרי שם הוי' כדי שלא יאחו בו החיצונים.

זהו שרמז הכתוב "ויעמוד מלאך ד' במשעול הכרמים" ר"ל שעומד מלאך של רחמים בימים אלו בכרם

ובזה מיושב מה שבשורות מלך המשיח בתוה"ק, היא ע"י דוקא בלעם הטמא, שגרם שיתגלה מתיקות דברי הקב"ה "לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל", ולכן דוקא בלעם הרשע צריך לומר דיבורים אלו, ושהוא עצמו מעיד שנתתי לבא מלך המשיח, בכל מצב שיהיה איך שיהיה. [אבל מרע"ה שמדבר לבני"י בדברי התעוררות לא יכול לומר גילוי זה שבין כה ובין כה תהיה הגאולה].

דרך השפעת ע"י מכשפים ולהבריל ע"י צד הקדושה

והשתא נוסיף על זה בס"ד חידוש פלאי פלאות שלא רק שהנבואה על משיח צדקנו היתה צריכה דוקא להיות על ידי בלעם, אלא שגם עצם כח הגאולה של משיח נסתבב דוקא על ידי בלעם. וביאור הענין על פי מה שמובא בתשובת חת"ס (אורח סי' קצ"ז), שנכתבה אל רבינו הישמוח משה זי"ע בענין פעולות ע"י שמות הקודש, כמו שראה אצל רבו הגה"ק רבי נתן אדלר זי"ע, והעיד על עצמו שהוא יכול לעשות על ידי שמות הק' מים יבשה ומיבשה ים. וכמבואר בגמ' על האמוראים שבראו עגלאל תלתא ועוד. אך קשה שהרי אמרו חז"ל שהכישוף נקרא כן משום שמכחישין פמליא של מעלה, הכחשה היינו שמשמים אמרים כן והוא אומר הפוך, וא"כ איך מותר ע"י פעולת השמות הקדושים לעשות שינויים בעולם שברא השי"ת. ומתוך החת"ס שהקב"ה ממשיך שפע לעולם ע"י השרים העליונים, וכמו המטר שיורד ע"י השר שנקרא א'ף ברי', וכן יש על כל עשב מלאך שמכה בו ואומר לו גדל, ואם יבא אחד ליטול בגזילה את השפע לאחר שנמסר, נקרא מכחיש בפמליא של מעלה שע"ז מכחישי ומצמק השפע ממי שאליו הוא נועד, וזה אסור. וכך פעולת המכשפים שאין להם שום כח להמשיך שפע חדש לאדם, אלא שלאחר שנמשך השפע מהשמש והירח ומהשרים לאדם אחר, הם יכולים לבלבל הצנור ולהמשיכו לאיש אחר כפי רצונם, ולכן זה אסור. אבל פעולות הצדיקים היועילים קבלה ממשית ושמות הקודש, שעולים למעלה גבוה מעל גבוה להמשיך שפע עליון טרם בא השפע ממשור העליון.

ועתה נשובה לפרשת בלעם, שמבואר בזה"ק שבלעם ובלק היו מכשפים גדולים, אנשים באו לפני בלעם לבקש ברכה והיה מברכם והיו מתברכים, ע"י שבכשופיו צמצם צנור של שפע מאיש אחר והיה ממשיך אותו השפע על איש זה המבקש להתברך, וכאמור לעיל שרק כך פעולת המכשפים. וכמו בשעה שביקש לברך את סיוחן הוצרך תחילה לקלל את מלך מואב הראשון, "עתה לכה ארה לי יעקב" מלשון אורה תאנים, שילקט השפע מיעקב שהוא עצום ממני, ותמשיכוהו עלי. שכן היתה הנהגת בלעם הרשע, כל בקשה לברכה שהיה בא לפניו, היה מחפש את מי לקלל תחילה, לצמצם ממנו השפע ולהמשיכו על בעל הבקשה הלזה.

דרך הנאולה ע"י מיעוט שפע הגויים ע"י בלעם

ועכשיו נראה נפלאות מתורתנו הק' שהנה היות והגאולה השלימה בזמן ביאת משיח צדקנו תבא אחר החסרת השפע מהקליפות והכנעתם וביטולם לגמרי. וכמו שאמרו חז"ל "לא נתמלאה ירושלים אלא מחורבנה של צור כשזה קם זה נופל", והרי בדרך כלל בצד הקדושה נמשכת הברכה מהשורש העליון מבלי לחסר לאיש מאומה, לכן עבור ענין הגאולה הוצרכו דוקא לברכותיו של אותו רשע שדרכו בכך להחסיר מזה ולמלאות את זה.

ולכן סיבב הקב"ה שבלק יזמין את בלעם, ומכיון שכל עסקו הוא להכניע צד אחד ולרומם צד השני, היפך הקב"ה את פי הרשע והחל לקלל את הקליפות, 'וקרקר כל בני שת', 'וקם שבת מישראל'. כי ביאת המשיח בגאולה העתידה צריך להיות באופן כזה, להכניע הקליפות ולרומם את הקדושה, לא כברכותיהם של יעקב אבינו ומשה רבינו שהם ברכות והשפעות טובות מבלי לחסר במקום אחר, אבל לגאולה העתידה צריכים במיוחד את עניינו של בלעם.

ולכן דוקא שם בפרשת בלק כתוב הנבואה של בלעם על אחרית הימים שרק הוא היה מתאים שתסתבב ענין הגאולה על ידו כפי שהוא התנבא 'וקרקר כל בני שת' על הפחת והכנעת הקליפות וירומם את משיח צדקנו 'וקם שבת מישראל', במהרה בימינו אמן.

הרה"ג ר' יהושע לאנגויער שליט"א

זריקת חמץ לכנרת

שני תלמידי חכמים הלכו בערב פסח סמוך לכנרת, אחד התלמידי חכמים הוציא חמץ מאמתחתו וזרקו לכנרת, חברו הזדעק מה אתה עושה, הרי חמץ בפסח אסור במשהו, ואם כן בזה שאתה זורק את החמץ לכנרת, אתה אוסר כעת את כל המים של הכנרת בשתיה בפסח. השיב לו התלמיד חכם, אני עושה בדיוק מה ששינוי במסכת פסחים (ף' כ"א ע"א) שלישית חכמים "אף מפרר חזרה לרוח או מטיל לים", הרי שמותר להטיל חמץ לים. ולכאורה זו שאלה עצומה, איך חז"ל התירו להטיל לים את החמץ, שהרי בזה אוסר את המים בשתיה בפסח, ולא כתוב שזה דווקא לים שהמים אינם ראויים לשתיה? ולכאורה התשובה לשאלה זו מבוטאת במסכת מכות דף ע"א.

המשך התשובה משבוע שעבר

השאלה בקצרה: למה העדים זוממים חייבים לשלם על מה שזממו להפסידו את הרווח שהיה יכול להרויח במהלך העשר שנים שהיה הכסף נמצא עמו, והרי המבטל כיסו של חברו, אין זה אלא גרמא, ופטור לשלם?

תשובה: על שאלה זו עמדו הראשונים, כמו שכתב הרמב"ן שהרי אפילו הגזול מחבירו אלף זוז ומשלם לו לאחר כמה שנים, אינו משלם אלא את הקרן, דק"ל כל הגזלין משלמין כשעת הגזלה, ואינו משלם לו מה שהיה יכול להרויח, כדאמר' בירושלמי (ב"מ פ"ה ה"ה) המבטל כיסו של חברו פטור, ואין לו עליו אלא תרעומת? ותרץ' כיון שאינו חייב לשלם עכשיו, נחשב לו כאילו הפסידו ממנו את כל האלף זה, שהרי עכשיו אינו חייב כלום, ולכן היה על העדים לשלם את כל האלף זה, אבל בכל זאת אם הלוה היה משלם כעת, הרויח בזה שנפטר מהשעבוד שהיה חייב לשלם לו בעוד עשר שנים, ולכן את הרווח צריך לקזז, וזה האומדן שבי"ד עושים.

הריטב"א תירץ שאם הלווה לעשר שנים, והמלווה היה מבקש ממנו שהוא רוצה כעת את הכסף, לא היה הלווה חייב לשלם לו, ואז המלווה היה מנכה לו מהחוב כדי שישלם לו עשר שנים קודם הזמן, וזה הסכום שהפסידו אותו העדים, ואת זה הם חייבים לשלם.

בשו"ת הרדב"ז (ח"א סימן פד) תירץ דעדים זוממים שאני, דרחמנא אמר "ועשיתם לו כאשר זמם", וזה זמם להפסידו מה שהיה יכול להרויח במעותיו, ולפיכך חייבין לשלם. ומשמע מדבריו שסובר שעדים זוממים חייבים לשלם גם אם רק גרמו להזיק, שלא כמו בכל התורה כולה שגרמא בניקין פטור.

ובקצות החושן (סימן ע"ב) כתב, שלא אמרו שהמבטל כיסו פטור, רק בדיעבד, אבל לכתחילה כלומר שהמלווה תובע כעת את מעותיו, והלווה אינו רוצה לשלם, ודאי ב"ד יורדין לנכסיו ומשלמין למלווה כמה ששוהה ההמתנת מעות, יעו"ש באריכות. וכעין זה כתב גם **בערוך השולחן** (סימן רצ"ב ס"א) דאפשר דעיקר דין דמבטל כיסו אינו אלא על העבד, ולא על להבא כשתבעו, אף אם לא הרויח בהם.

ולפי זה מתורץ היטב השאלה, שכיון שכאן התביעה היא על להבא, ולא על העבד, שרצו להפסידו מה שהיה יכול להרויח, חייבים לשלם מן הדין גם כשמבטל כיסו של חברו.

ובשו"ת מהר"ם מרוטנבורג (ר"פ סימן רמ"א) תירץ, לא דמי למבטל כיסו, דהתם היו המעות תחת ידו להרויח בהם והיו רוצים להוציא מידו, ומפסידים אותו בידים. ונראה בבירור דבריו, על פי מה שכתב שם לחלק בין מבטל כיסו של חברו, לבין מי שלקח שדה מחבירו כדי לזרעה, ולא זרעה, שחייב לשלם מה שהיתה יכולה להוציא, ולא דמי למבטל כיסו של חברו, כיון שבידו לעובדה ומזיק בגוף הקרקע במה שהובירה, אבל מבטל כיסו של חברו מי יזמר שירותו. כלומר שגם במבטל כיסו, זה תלוי אם הרווח הוא ברוח, או שזה ספק, וכיון שכן, בעדים זוממים כיון שהספק היה תחת ידו, דנים אותם כאילו הרווח היה ברוח, ולכן חייבים העדים לשלם.

ניתן לענות על השאלה במערכת 'אשיחה בחוקין'
שלוחות בית המדרש - דף ג', [2-3]

תענית י"ז בתמוז

חייב תענית

מקורו וטעמו: כתיב (זכריה ח. טז) צום הרביעי וכו' יהיה לכם למספד ולתענית ודרשו חז"ל (ר"ה יח) דצום הרביעי הכוונה ל"ז בתמוז שהוא בחודש הרביעי שיש חיוב להתענות, כדי לעורר הלבבות ולפתוח דרכי התשובה ויהיה זה זיכרון למעשינו הרעים ומעשה אבותינו שהיה כמעשינו עתה, שבזכרון דברים אלו נשוב להיטיב (המב"ם פ"ה מתשובה ה"א). לכן חייב כל איש לשום אל ליבו באותן הימים ולפשפש במעשיו ולשוב בהן ואותן אנשים שכשהם מתענים הולכים בטיול ובדברים בטלים תפשו הטפל והניחו העיקר (מ"ב תקמ"ט).

החייבים בתענית: הכל חייבים להתענות אנשים נשים, אף עוברות ומניקות נהגו להחמיר (רמ"א תק"ט). ואם מרגישה חולשה אין להחמיר בה, ומ"מ לא יתענו בבשר ויין רק כפי שהם צריכות (מ"ב ש"ס).

קטנים: קטן אף אם הוא בן י"ב וקטנה אפילו בת י"א אין מחנכין אותן לתענית שעות כלל. מ"מ מעיקר הדין אם הגיעו לכלל דעת להתאבל על ירושלים ראוי לחנכם שיאכלו רק כדי קיום הגוף לחם ומים (מ"ב סק"ה). וי"א להקל להאכילם מאכלם הראוי להם אך מ"מ אין להאכילם מיני מתקה ותענוג, וכן הוא המנהג.

חולה: א. חולה אפי' אין בו סכנה פטור מלהתענות, ואף אסור להחמיר ע"ע (מ"ב ש"ס). והגדרת חולה לפי ראות המורה. ב. אין צריך להמתין עד שיכבד עליו החולי אלא מותרים לאכול מיד בבוקר, דבמקום חולי לא גזר רבנן, ואם בקל יכול להמתין יתפלל מנחה גדולה תחילה ויאמר ענו ואח"כ יאכל. ג. אין דין פחות פחות מכשעור. ד. הסובל מכאבי ראש וכד' מותר לו לבלוע גלולה לרפואה ואף ע"י לגימת מים כפי הצורך, ואין צורך למרר המים (הלי"ש). **חתן:** חל תענית בתוך ז' ימי משתה, מתענה ומשלים התענית עד הלילה (בה"ל).

דיני התענית

שטיפת הפה: דרכו לשטוף בבוקר ומצטער עתה יש להתיר ע"י שיכפוף ראשו ופיו למטה כדי שלא יבלע (מ"ב תקס"ו סק"א).

טעימה: יש להחמיר שלא לטעום מהתבשיל כדי לידע אם חסר תבלין אף אם פולט, אבל בסעודת מצוה שמבשיל לצורך הלילה יש לסמוך להקל לטעום מעט (מ"ב שם סק"ו).

שכח ואכל: שכח ואכל ביום התענית צריך להשלים התענית עד הערב ולא יאכל עוד באותו היום. ואין צריך לפרוע תעניתו ליום אחר (מ"ב תקמ"ט סק"ג). שכח ולקח מאכל ובירך עליו ונזכר מהתענית, לא יטעם, אלא יאמר בשכמל"ו (ש"ע תקס"ח א). וי"א שיכניס מעט לפיו וילעס ויפלוט ואח"כ יאמר בשכמל"ו (תשו"ז סי' שצ"ט), לצאת לכה"פ השיטות שטעימה טעונה ברכה.

לרוחץ בים ובריכה: יש מחמירין לנהוג בכל התעניות כחומרות שמר"ח אב עד ת"ב ולפ"ז אסור לרוחץ בים ובריכה דהוי רחיצה של תענוג. (נבכו"כ לשמוע

טעיה וכו' בי' טבת וצוה גדליה דבי"ו בתמוז בל"ה אסור). (פמ"ג ב"ל [תקנ"א] קצ"ע ה"ש) ויש מקילין בזה. (ד"ר [שם] ש"ל שזה טעות בהגהת הא"ר ואין לנו מקור להחמיר). אבל נכון לבעל נפש להחמיר בזה. (ש"ע צ"ט ב' שם של"ק לחוש להראשונים ש"ל לכל התעניות חמורים כמו ת"ב אם יש צרות לכלל ישראל). אבל לעניין טבילה במקווה אין מקום להחמיר.

ליל תענית: בליל התענית מותר באכילה ושתיה, ויש מחמירין שלא לאכול יותר מהרגלו (ש"ע תקס"ח). ויש מקילין (א"א בוטשאטש), ובפרט בזמנינו. ויש מחמירין בבשר ויין (סדר היום) אם לא שהוא חלוש ורוצה להתחזק. ובמקום מצוה כגון השנה שחל במוצ"ש אין להחמיר בזה.

אם ישן שינת קבע אינו חוזר ואוכל, אא"כ התנה קודם. ולענין שתיה נחלקו השו"ע ס"ל דצריך תנאי והרמ"א ס"ל דאין צריך. ולכתחילה ראוי להתנות אף לשתיה, ואם דרכו כך אין צריך להתנות (תקס"ד מ"ב סק"ו). **אכילה קודם עלוה"ש:** הקם משנתו והתנה קודם השינה יכול לאכול מה דבעי עד חצי שעה קודם עלוה"ש. ואף שמבואר (וה"ק ח"ב ט"ו) שאדם שישן לא יאכל קודם התפילה, זה רק לתענוג אבל לצורך תענית שיתחזק מותר (מ"ב פ"ט סק"ח). ולאחר זמן זה אסור לאכול פת ומיני מזונות יותר משיעור כביצה, וכן לשתות משקה המשכר יותר מכביצה. אבל פירות וכיו"ב מותר לאכול עד עלוה"ש.

ענווה: א. אומרים ענווה בשמע קולינו. שכח, יאמרנו קודם יהי רצון של אלקי נצור, עקר רגליו אינו חוזר (תקס"ה ס"א וס"ג). ב. חולה שבדעתו לאכול אח"כ אם מתפלל לפני אכילתו אומר ענווה. ג. בריא ששכח ואכל אומר ענווה כיון שעכ"פ צריך להשלים תעניתו אלא שיש לחלק בנוסח דאם אכל פחות מכזית או ששתה פחות ממלא לוגמיו חשיב מתענה לכל דבר. ואומר הנוסח הרגיל ביום צום תעניתו אבל אם אכל יותר מכזית אומר "ביום צום התענית הזה".

נשיאת כפיים: א. כשמתפללים מנחה אחר זמן פלג המנחה, הכהנים נושאים כפיהם, אך קודם לזה לא (מ"ב ק"ט). אבל הש"ך אומר אלו קינו וכו'. ב. כהן שאינו מתענה אינו עולה לדוכן עם שאר הכהנים [ונכון שיצא מביהכ"ס] (קכ"ט ב' פ"ח). אבל בשחרית דהנשי"כ אינו מדין תענית עולה אף שאין מתענה. ג. אם אין שם כהן אחר רשאי לעלות, ואם יש רק כהן אחד שמתענה רשאי כהן שאינו מתענה לעלות להצטרף כדי שהמצווה תהיה מחויבת מה"ת (אש"י פמ"ד הערה פ"ה בשם הגרש"א).

קריאה"ת: א. נוהגים כשהקורא מגיע לפסוקים "שוב מחרון אפך" וגו', "ה' ק' רחום וחונן" וכו', אומרים הקהל פסוקים אלו דרך בקשה. ובי"ג מדות נהגו לעמוד. ב. הבעל קורא והעולה לתורה לא יאמרו פסוקים אלו עם הקהל אלא ימתינו עד שסיימו ואז יאמרו הם דרך קריאה (מנ"א תקס"ו סק"ג). אך מנהג העולם דאף בעל קורא והעולה אומרים כדרך בקשה.

ג. **אין בביהכ"ס עשרה מתענים:** (בי"ו בתמוז לא כ"כ מצוה), יש לחלק כך: דאם חל התענית בשני וחמישי שגם בלא התענית היו קורים בתורה, די שיהיה ששה מתענים כדי לקרות ויחל. אבל כשחל התענית בשאר ימות השבוע (כמו השנה), צריך דווקא עשרה מתענים. וי"א דלעולם סגי בשבע מתענים (תקס"ו מ"ב י"ד שנה"צ ט"ו).

ד. **קראו לעלות לתורה למי שאינו מתענה:** יש לחלק כך: דאם חל בשני וחמישי שגם בלאו התענית קראו בתורה, יעלה לתורה. אבל כשחל בשאר ימים, וכמו"כ במנחה, לא יעלה. ואם יש לחוש לחילול השם שאינו מתענה, אפשר לסמוך על המקילין. ה. מי שאינו מתענה או שאין בדעתו להתענות לא יקראו בתורה והכהנים והלוויים יצאו. ו. לכתחילה לא יהיה בעל קורא מי שאינו מתענה, אך כשאין אחר רשאי (אש"י פמ"ד כ"ב).

שלשה נידונים בקריאת התורה: שתלוי בחקירה אחת האם כשקבעו חז"ל קריאת ויחל עקרו פרשת השבוע או לא.

1) כשאין ז' או ו' מתענים האם יקראו לפחות פרשת השבוע או לא. 2) אם טעו וקראו בפרשת השבוע במקום ויחל. 3) לעלות לתורה למי שאינו מתענה (ויעיין בכל זה בשו"ת בצ"ח ח"א ס"א).

צדקה: נוהגין לתת צדקה במנחה ביום התענית ע"פ הגמ' (ברכות ו') 'אגרא דתעניתא צדקתא' (תוס' מגילה פ"ג). ויש נוהגין לשייר מה שהיה אוכל ביום התענית ליתן לעניים בערב (מ"ב סי' תקס"ו סק"ב).

תעלומה במרתף

החסידים עמדו בפתח החנות והביטו בהפתעה לתוכה בראותם אותה מלאה לעייפה באנשים, העומדים וממתנים לבעל הבית שיבוא ויעשה להם חשבונם יפרעו לו את מעותיו המגיעות לו ויפנו לביתם לחיים ולשלום, אך בעל הבית איננו. הם המתין עשר דקות, רבע שעה, חצי שעה חלפה, ואיננו...

חסידי קארלין שבארץ הקודש התארגנו להם לנסיעה למירון לשפוך שיח אצל התנא האלוקי רשב"י, לא קלה הייתה הדרך בימים ההם, ולקחה זמן רב וטלטולי דאורחא לא פשוטים, אך שווה המחיר בשביל לזכות לחון את אדמת הקודש ולראות את פני האדון דא רשב"י.

בדרם עברו החסידים דרך העיר חיפה, והנה העלה אחד מהחברים לפני חבריו, "הלא כאן בחיפה מתגורר ידידנו ר' שמעון פרידמן שיש לו חנות לאריגים ובגדים, אם אנו כבר בחיפה מה טוב מזה ללכת לבקרו ולראות את פניו של אחד מבני החבורה".

כל החברים נענו לו בהתלהבות, ורגליהם עשו את דרכם לעבר חנותו של ר' שמעון, כאשר בדמיונם הם כבר מעלים את הפגישה המרגשת ואת ההפתעה על פניו של ידידו ר' שמעון בראות ביום בהיר אחד בשערי חנותו את הקאמפאני"א בהרכב מלא.

הדרך לא הייתה ארוכה והנה הם כבר רואים מרחוק את השלט הדהוי 'פרידמאן קליידונג' מע"ג החנות. כבר מרחוק הם הבחינו שמשהו קורה בחנות אך לא ידעו מה. אך בהגיעם התבררה להם המבוכה, בשמעם כי בעל הבית נעלם לפתע באמצע היום בהשאירו את החנות כך ללא כל משמר כאשר לקוחות עומדים וממתנים לסיים את קנייתם. מבירור קצר אצל הלקוחות נשמע מפי זקנה אחת שהיה זה כאשר ביקשה סוג אריג מסויים והוא אמר שהולך להביאו מהמרתף, אך מאז לא שב.

החסידים לא אבדו זמן והחלו לתור סביבות החנות למצוא את המרתף, ועד מהרה הם מצאו גרם מדרגות צר ולוליני שמוביל מטה אל המרתף. הם ירדו בוהיות ובחשש מדרגה אחר מדרגה, כאשר דאגה מטפסת בלבבם, דבר לא הכין אותם למה שימצאו שם בעוד ארגיעא.

המרתף היה אפולוי כמעט לגמרי, מבין שני טורי הארונות המאובקים בקע אור דל של עשית הנפט שהייתה מונחת מעל גבי הסולם הפתוח. החסידים פרצו פנימה בנשימה עצורה, ולא האמינו למראה עיניהם. באפילה המסתורית של המרתף, עמד ר' שמעון כשהעשית מאירה את פניו באור צהוב ענוג, רגלו האחת מונחת על הארץ והשניה על הסולם, עיניו עצומות בריכוז, ולחלוחית מבצצת בזויתם, ופיו ממלמל דבר מה בנעימה מוכרת וצובטת.

הם התקרבו יותר ואז שמעו בבירור את חברים אומר בנעימה מלאה משמעות בדבקות עמוקה, "יחיד חי העולמים, מלך משובח ומפואר... יחיד חי העולמים, מלך משובח ומפואר..." וכך חוזר ושונו ומשלש שוב ושוב את התנועה הקרלינאית המפורסמת שבסוף 'ברוך שאמר'.

"ר' שמעון, ר' שמעון" - קראו החברים כמה פעמים עד שננער בבהלה שהחלפה בשמחה עצומה לראות פנים מוכרות באמצע היום. "אוי", הוא טופח על ראשו בבהלה, "ירדתי למרתף להביא סחורה, ואז נזכרתי איך הרבי אומר את הנעימה 'יחיד חי העולמים', והחלתי לזמזמה לעצמי, עד ששכחתי איפה אני, כבר עבר חמש דקות!..."

הספק הלימוד לשבוע הבא

פר' פנחס

יום	א	ב	ג	ד	ה
חזרה	דף ב-ג-ד	דף ד	דף ד	דף ד	דף ד
לימוד	דף ה	דף ה	דף ה	דף ה	סיכום-8

לפרטים נוספים ולביהמ"ד הטלפוני
מערכת 'אשיחה בחוקי'
0733-45-34-36

כנף של אהבת ה'

ממית האהבה, והרי כל מה שאנו מיוחדים על פני כל הנבראים ואנו בני ישראל נקראים בנים למקום ואנו חביבים לפניו היא בגלל זה שאנו עושים את רצונו מתוך אהבה ורצון, ואם כן, עלינו להשתדל שיהיה לעבודתנו שתי כנפיים שיוכלו עמם לעלות לפני ה'. "וכן היראה לבדה היא כנף אחד ולא פרחא לעילא ואף שנקראת עבודת עבד וצריך להיות גם כן בחינת בן".

"ואין נוכל לעורר בקרבנו את אהבת ה' אומר לנו הרבי: "לעורר האהבה הטבעית על כל פנים לזכור אהבתו לה' אחד במחשבתו וברצונו לדבקה בו יתברך וזאת תהיה כוונתו בעסק התורה או המצוה הזו לדבקה בו נפשו האלוהית והחינויות ולבושיתו כנ"ל".

"למדנו לעיל, שבכל אחד מישראל מושרת נקודה פנימית של אהבה טבעית לה' שהוא משתוקק להתדבק להשי"ת ואינו חפץ להיות נפרד מאתו אפי' לרגע אחד, ובכח אהבה זו הוא יכול אף למסור נפשו בשעת נסיון, ולכן יעורר בקרבו בעת עסק התורה והמצוות לכה"פ את האהבה הזו הטבעית, ע"י שיתבונן "הרי אני מוכן אף למסור נפשי להשי"ת כדי להדבק בו, ובודאי שלהתגבר על נסיון קל כזה או לעסוק בתורה מתוך חיות והתלהבות שאני צריך".

"וכפי שכבר הבנו בריש הפרק", ממשיך ר' לייב, שפרק זה הוא מיסודות החסידות, יתבאר עתה עוד ענין, והוא לעשות את מצוות ה' "בשם כל ישראל", דהיינו לכלול את כל נפשות בני ישראל עם אור אין סוף ב"ה השרוי במצווה זו".

"אך אמנם אמרו רז"ל לעולם אל יוציא אדם עצמו מהכלל לכן יתבונן לידו ולדבקה בו יתברך מקור נפשו האלוהית ומקור נפשות כל ישראל שהוא רוח פיו יתברך הנקרא בשם שכינה על שם ששוכנת ומתלבשת תוך כל עלמין להחיות ולקיימן".

"למדנו כבר כמה פעמים שיש בחינה של אור אין סוף ב"ה הממלא כל עלמין, שהוא האור שהשתלשל למטה להחיות את העולמות והוא נתלבש בתוך הנבראים ע"י צמצום גדול".

"ולעומתו יש אור אין סוף ב"ה הסובב כל עלמין שהוא אור אין סוף ב"ה כפי שהוא מצד עצמו, ולרוב רוממותו אין הנבראים יכולים להשיגו ולכן הוא נשאר מחוץ לנבראים והוא רק סובב את העולמות. אמנם, תכלית בריאת העולם הוא שיתגלה פה למטה אור אין סוף עצמו, ואין אפשר לעשות זאת?"

"אלא הענין הוא, שע"י שמאחדים בין אור הממלא כל עלמין לאור הסובב כל עלמין, ע"י זה מתגלה ממילא אור הסובב על כל הבריאה. ולכן, כאשר מקיימים את מצוות ה' אשר עי"ז מגלים אור א"ס עצמו הסובב כל עלמין, נחוץ לעשותם מתוך כוונה "בשם כל ישראל", שע"י מתקשרים לשרש נשמת ישראל אשר הוא האור הממלא כל עלמין, וע"י מגלים את אור א"ס ב"ה עצמו על כל הבריאה".

"אחר ההתבוננות בזה יתגברו בלב כל אחד מישראל רגשות האהבה להשי"ת ומרוב חשק ותשוקה יבין כי קרבת אלוקים היא הטוב האמיתי והכל הבל וזולתו".

הארה

נשתדל לקיים מצוות השם ותורתו מתוך התעוררות אהבה ויראה שהם ממילא כבר מוטבעים בקרבנו וכך יתגלו ויבואו ויגיעו לפני ה', וע"י הכוונה בשם כל ישראל נגלה את אור אין סוף ב"ה עצמו פה בעולם התחתון.

שאון השוק שכן מכבר, והצבע השחור נמתח בהדרו על פני הרקיע. פה ושם עדיין מתגלגלים שאר ירקות וחפצים שאינם מזוהים - זכר להמולה אשר היה זה עתה. מעבר לפינה שוכן לו אחר כבוד ר' גרונ'ס שוהל" אשר בדרך כלל משמש למינים מזדמנים של באי השוק, ועתה, בלילו של יום השישי נדלקים בו המאורות ושולחנות נערכים ובני החבורה בו מתארחים לשיעור בספר הקדוש "אור החיים", אשר מאז יצא אורו אחזה הבערה בקרב כל בני העליה ובפרט לאלו המתהלכים לאור החסידות אשר ראו בו פירוש חי לתורת הבעל שם כלול ובלול בכל יסודות החסידות, ובהרבה מקומות - כמו בעיירה דילן - נקבעו חבורות ושיעורים העוסקים בתורתו הקדושה.

פנסחל פתח באקראי את הספר הקדוש אשר בכל מקום אשר יפתח ימצא בו הלומד דברים מלהיבים לעבודת השם, והנה נמצא הכתוב במצוות אהבת השם הלא היא מצוות ואהבת את ה' אלוהיך, אשר פירושו של האור החיים היא כאשר מתלקחת באהבת בוראו "כי בא הכתוב לשער שיעור האהבה שמחויב כל איש ישראל לאהוב את הבורא..." "והמשלתי דבר זה לאדם גדול ומופלא בנכסים שרצה ללכת למקום רחוק לצד סכנת מקום שהיה שם ואסף לו נכסיו בקניית מרגלית גדולה באלף אלפי דינרי זהב ושם לדרך פעמיו לעיר רחוקה אשר שם נכון לבו בטוח בממונו והונו, וקודם שהגיע לעיר אשר פנה בדעתו ללכת שמה כלתה צידתו ואין דינר בכיסו והיה מסתפק בדלות ובעוני גדול ושפלות רב כי אפס כסף והנה זה האיש הגם שהוא מתהלך בדוחק וצער עם כל זה ליבו שמח וכליותיו עליצים כי רב אונו והונו ויצא ממקום המסתכן ובא יבוא ברינה נושא האבן הגדולה יקרת הערן - כן הדבר הזה אדם שזוכה בדביקותו יתברך ואהבתו ובו קיבץ כל ממונו והונו ויבן בעיניו קנות דבר בעולם הזה..."

"תסתכל נא בהמשך דבריו", מעיר בעריש, "ותראה נפלאות מה שמעיד האור החיים הקדוש על עצמו "ודבר זה אנחנו יתמי דיתמי אנו מרגישים כי רבה תאוה בליבו וחשק אלקי עולם יותר מכל הון עולם וכבוד מלכות וכל ערב נרגש לנמנמה ונמס בערך חלק המועט המושג מהרגש היות הדברים על ליבנו אשרנו מה טוב חלקנו..."

"אכן, פירושו מופלא ביותר במדרגת אהבת השם המשתפכת בין שורותיו", פותח ר' לייב את פיו, "ובאמת, אחר שכבר דיברנו רבות על ראשית העבודה וקנינה שהיא מידת היראה והיא הכנף האחת, כעת שומה עלינו לעבור אל הכנף השנית שעמה נוכל להגביה עוף לעמוד לפני בוראנו בכנף היראה ובכנף האהבה".

"אבל אחר שלמדנו את גודל מעלת היראה, מדוע אם כן נצרכת כל כך מדת האהבה ומדוע היא כל כך חשובה?" שואל זאנויל.

"יפה שאלת", מסכים ר' לייב, ומסביר, "אכן מידת היראה צריכים כדי לקבל עול מלכותו של השי"ת מלכו של עולם, וע"י קיום מלכותו נקיים גם את מצותיו, אבל אם כל זה יהיה רק במידת יראה בלחוד, יתכן, שנקיים את המצוות רק לפי מה שכתוב ולא נוסף להדר ולחבב את המצוות, כמו כן, אם נעבוד את השי"ת רק מיראה, יחסר בכל המהות של המצוות. כי אם האדם לומד - למשל רק מתוך יראה ואין לו בזה תענוג ורצון, אזי יחסר לו בהבנת הלימוד ואם כן חסר בעצם המצווה, כי את מצוות ה' צריך לקיים מתוך חיות והתלהבות אשר נובעים